

ГЕОГРАФИЯ

21

1

карст под защита

2006

Карстология:
Карстови геосистеми
Карст и земеползване
Принципи на опазване
и опит

Научни форуми:
„Защитени карстови
територии“
(Шумен, 18-21.10.2005)

Методика на обучението:
Карстът в обучението по
география

Нашият нов конкурс:
„По следите
на времето“

ГЕОГРАФИЯ '21
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКО СПИСАНИЕ
GEOGRAPHY '21
SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL
DESCRIPTION

Списание то излиза от 1957 г.
(до 1969 г. „История и география“,
от 1970 до 2005 г. „Обучението по география“).
Наследник е на сп. „Училищен преглед“,
основано през 1927 г. и издавано до 1941 г.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ
EDITING STAFF

Петър Лазаров – главен редактор
Мария Маноилова
Степа Дерменджиева
Димитрина Михова
Даниела Ангелова
Росица Владева
Христина Маркова
Григор Димитров
Петър Стефанов – зав. редакция

Адрес:
София 1113
Географски институт на БАН
ул. „Акад. Г. Бончев“ бл. 3
тел.: 02/979-33-75
E-mail: psgeo@abv.bg

Издание на Главна редакция
на педагогическите издания към МОН

Issued by the Ministry of Education
Central Editing committee for pedagogical publications

Адрес на редакцията
1113 София
бул. „Цариградско шосе“, 125, бл. 5
Тел.: 02/870-51-19; 02/870-45-41
E-mail: grpi@dir.bg

Предпечатна подготовка: Надежда Христова
Коректор: Спас Смирийски
Печат: АЛИАНС ПРИНТ ЕООД

ГОДИНА I (XLIX)
БРОЙ 1/2006
ISSN – 1312-6628

Цена 4,00 лв.

Тема на броя
КАРСТ ПОД ЗАЩИТА
(с приложение: „Природните паркове в България“)

Thema of the today's issue
KARST UNDER PROTECTION
(with a supplement: „Natural parks in Bulgaria“)

Очаквайте:
МАХАЛОТО НА КЛИМАТА
Тема на 2/2006

Публикуваните материали, означени с този знак, можете да прочетете в пълната им версия в Интернет на адрес: www.geography.iit.bas.bg

При електронния прочит на статиите в тях са маркирани места, където при активиране се отваря илюстрация или допълнителен материал.

Редакционната колегия приема и разглежда статии (обем до 10 стандартни страници, вкл. литература и приложения) и съобщения (до 5 стр.), представени в 1 екземпляр на хартия и дублирани на магнитен носител (текст-файлове във формат Word/WINDOWS, графични приложения във формат JPG – resolution 150 dpi или BMP – resolution 300 dpi). Приемат се материали, изпратени и по e-mail. Всички таблици и приложения трябва да бъдат напълно готови за печат, а наименованията им – преведени на английски. За статиите се изисква и резюме на английски език. Изпратените материали да се придружават с пълен адрес на авторите, вкл. телефон и/или e-mail, а статиите – и с кратка професионална биографична справка за автора/ите и портретна снимка.

Във връзка с излизането на списанието и в Интернет редакционната колегия си запазва правото при необходимост да публикува илюстративни материали и части от статии само в електронния вариант. Желателно е авторите също да посочват предпочитанията си относно публикуването на материалите им в електронен вариант.

На IV корица:
Бигорната каскада край с. Крушуна.
(Природна забележителност „Маарата“, Деветашко плато).

Внимание!
За сп. „ГЕОГРАФИЯ '21“ можете да се абонирате *целогодишно в редакцията – лично или с пощенски запис. Цената на годишния абонамент за 2006 г. е 18 лв. за 6 книжки.*

СЪДЪРЖАНИЕ	CONTENTS
В. Андрейчук (Полша), П. Стефанов – Карстовите геосистеми и принципите за опазване на карстови територии	5 W. Andreychuk (Poland), P. Stefanov: Karst geosystems and principles of protection of karst territories
Ал. Жалов – Защита на карста и пещерите в България	12 Al. Jalov: Protektion of karst and caves in Bulgaria
Пионери на българската карстология – Х. и К. Шкорпил и Ж. Радев	20 Pioneers of Bulgarian karstology: H. K. Shkorpil and J. Radev
Резултати от първата международна научна конференция в България за защитените карстови територии	23 Results from the 1- st international scientific conference in Bulgaria about protected karst territories
Ур. Мига-Пиентек (Полша) – Заплахи за разнообразието на карстовите ландшафти във връзка с промените на земеползването в Кракувско-Ченстоховските възвишения (Южна Полша)	26 U. Myga-Pientek (Poland): Threats to karstic landscape diversity in relation to land usage changes in the Krakyw-Czksztochowa Upland (southern Poland)
Т. Ковачевич, Св. Обрадович, Г. Йованович (Сърбия и Черна гора) – Проблеми на Националния парк „Дурмитор“	31 T. Kovacevic, Sv. Obradovic, G. Jovanovic (Serbia and Montenegro): Problems of „Durmitor“ National Park
Пл. Лазаров – Екологични проблеми на туризма в България	37 Pl. Lazarov: Ecological problems of tourism in Bulgaria
П. Михайлов – Промени в броя и статута на селищата и в административно-териториалното устройство на България през 2005 г.	39 P. Mihailov: Changes in number and status of Settlements and in the Administrative-territorial structure of Bulgaria in 2005
Д-р Масаюки Фуджикава (Япония) – от любов към карста	41 Dr. Masayuki Fujikawa (Japan): To karsts with love
Йо. Накано (Япония) – Участието на японски деца в международния конкурс за рисунки „Карст под защита – дар за поколенията“	44 Yo. Nakano (Japan): Pictures of Children drawing the Akiyoshi karst Plateau, Yamaguchi, Japan in the international competition „Karst under protection – gift for the generations“
В. Ванет (Шотландия) – Варовикови ландшафти в Националния парк „Йоркшър дейлс“, Великобритания (уроци за карста)	48 Val Vannet (Scotland, UK): Limestone Landscape, „Yorkshire Dales“ National Park, UK (Karst Lessons)
М. Пенерлиев – Условия и перспективи за развитие на образователен туризъм в карстовите територии на НП „Шуменско плато“	50 M. Penerliev: Developing Educational tourism on karst territories of Nature park „Shumensko plateau“
Кр. Левков – Шуменско географско дружество	53 Kr. Levkov: The Geographic society of Shumen
<i>Нови книги</i>	56 <i>New books</i>
Състезания конкурси	<i>Competitions, contests</i>
Регламент за организиране и провеждане на Националната олимпиада по география и икономика (2005-2006 учебна година)	57 Rules for the National Olympiad of Geography and Economy (2005-2006)
<i>Нашият конкурс</i>	<i>Our Quiz</i>
„Карст под защита – дар за поколенията“ – резултати от международния конкурс	59 „Karst under protection: gift for the future generations“ – results from the international competition
„По следите на времето“ – ново предизвикателство към родолюбците	60 „Along the tracks traces of time“: a new challenge to homeland-lovers

Вал Ванет

Гимназия на Дънди,
Шотландия

E-mail: valvannet@greycroft10.freesevo.co.uk

Вал Ванет е дипломиран учител, ръководител на обучението по география в Гимназията в Дънди, Шотландия. Нейният урок за карста в Йоркшър Дейлс е отличен с първа награда в международния конкурс „Карст под защита – дар за поколенията“ (Шумен, 2005 г., категория „Учители“).

География и географи от ЕС

ВАРОВИКОВИ ЛАНДШАФТИ В НАЦИОНАЛНИЯ ПАРК „ЙОРКШЪР ДЕЙЛС“, ВЕЛИКОБРИТАНИЯ (УРОЦИ ЗА КАРСТА)

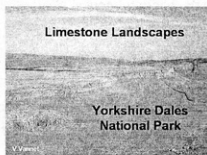
Получих образованието си в Гимназията на Дънди, където сега преподавам. Висше образование, специалност „география“ завърших в Университета в Дънди през 1976 г. След това изкарах едногодишно следдипломно обучение за получаване на Диплома за преподавател. Първото ми назначение беше в Девон, югозападна Англия. Върнах се в Шотландия през 1980 г., когато моят съпруг, също преподавател по география, зае преподавателски пост в Карнуст, близо до Дънди. Аз станях учителка в гимназията Монифийт, където работих 21 години. През последните от тях бях Главен учител по география, докато през 2000 г. се преместих в Гимназията на Дънди и съм ръководител на обучението по география. Като изключим двата къси периода на откъсване от работа, когато бяха родени двете ми деца, съм преподавала география в продължение на 28 години.

Освен моята работа в класната стая, аз работя активно за повишаване на качеството на обучението по география. За целта участвам в няколко национални организации като Шотландската асоциация на учителите по география (Scottish Association of Geography Teachers, www.sagt.org.uk) и Географската асоциация (Geographical Association, www.geography.org.uk).

През последните години работя и с БиБиСи (BBC) като консултант по програмите, свързани с географското обучение, както и с

издатели на помагала за обучение по география. Въпреки, че преподавам и хуманитарна, и физическа география на всички нива в средното училище (ученици на възраст 11-18 години), по сърце съм физикогеограф с по-специални интереси в биогеографията и геоморфологията. Вървам силно във важността на теренната работа и се опитвам да създавам условия моите ученици да участват в такава през годините на обучение в моята категория. За обучение използвам различни терени – хълмовете на Дънди, варовиковите планини на Йоркшър Дейлс, а понякога – и в чужбина. Тази година 40 мои ученици от горните курсове ще могат да се запознаят с чудесната география на Исландия.

Много се интересувам от потенциала на информационните технологии и дигиталните медии за обучение по география и волята част от моята работа е посветена на тази тема. Тя е приоритетна и в докладите ми, които често изнасям на конференции. В свободното си време, което не е много, обичам да се занимавам с фотография, да пътувам и да ходя на театър. □

Награденният
урок -
презентация

Презентацията в Пауър Поинт „Варовикови ландшафти в Националния парк Йоркшър Дейлс, Великобритания (уроци за карста)“, която представих за международния конкурс „Карст под защита – дар за поколенията“ в България, е един от многото ресурси, които съм създавала да подпомогна преподаването на знания на ученици в горните класове (възраст 16-17 години). Изпита, за който ги подготвям, изисква учениците да имат знания за влиянието на структурата, типа скала и процесите (корозия, ерозия и акумулация) при формирането на планинския карст.

Пауър-поинт ресурса помага да се постигнат някои от горните цели. В допълнение, нашите ученици трябва да изучават карстовата територия и от гледна точка на конфликтите при земеползването и тяхното решаване.

Районът, който ние изучаваме, е в националния парк Йоркшър Дейлс. Спрели сме се на него по две причини – първо, много от класическите особености на карстовия ландшафт там са добре изразени, и второ, той е близо до Дънди, което улеснява пътуването ни до там. Всяка година в началото на март моите ученици прекарват три дни в изследване на

Март 2005 г. – Въвеждане на моите ученици във варовиковия пейзаж на Malham, Yorkshire Dales.

Фотоархив на Вал Ванет

March 2005 – Introducing my pupils to limestone scenery at Malham, Yorkshire Dales.

Photoarchives: Val Vannet

Знанията включват:

- ▶ подробни описания на формирането на характеристични особености на ландшафта;
- ▶ преобразуването на ландшафта от активните геоморфоложки процеси, включително същност и влияние на изветрянето и масовите движения на изветрителния материал;
- ▶ идентификация на особеностите на ландшафта чрез карти.

ландшафта и земеползването на южната част на националния парк Йоркшър Дейлс. За учениците, които са свикнали повече с преобладаващите ледникови ландшафти на Шотландските планини, това е нов и запомнящ се опит, който те придобиват обхождайки варовиковите скали и наблюдавайки как водата изчезва някъде под земята. Те имат възможност и непосредствено да изследват карстови пещери и да се любуют на причудливи синтрофи (калцитни) образувания. □

Бел. рег. Пауър Поинт-презентацията на В. Ванет „Варовикови ландшафти в Националния парк Йоркшър Дейлс, Великобритания (уроци за карста)“ („Limestone Landscape, Yorkshire Dales National Park, UK (Karst Lessons)“) с любезното съгласие на авторката можете да разглегате в сайта на списанието на адрес www.geography.iit.bas.bg